

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

RED. — Concertele simfonice ale d-lui Dinicu.

D. ANGHEL. — Umbrele (Poesie).

M. SADOVEANU. — Vremuri de bejenie (III).

NATALIA IOSIF. — În amintire (Poesie).

I. SCURTU. — Un răspuns și o poveste.

M. PALEOLOGU. — Tăcere (trad. din Sully Prudhomme).

L. ILIESCU. — Evreul Rătăcitor (după Schubart).

RED. și Sc. — Cronică.

In supliment: Sosirea Corurilor de peste munți: *La gard.* —
Pe calea Griviței.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :

In țară . . . 20 bani

In străinătate 25 »

ABONAMENTUL ANUAL :

In țară . . . 10 lei

In străinătate . 12 »

„Minerva“ Institut de Arte Grafice
și Editură — București,
Bulevardul Academiei, 3. — Edgar Quinet, 4.

A APĂRUT:

Negoțul și meșteșugurile în trecutul Românesc

Formind volum III din istoria Românilor în chipuri și icoane

DE

N. IORGA

Prețul Lei 2.50

A apărut:

RÎNDUNEL POESII

POESII

DE

O. CARP

DE

HENRIC IBSEN

—
TRADUCERI

DE

D. ANGHEL și ST. O. IOSIF

De vânzare la toate librăriile.

Prețul Lei 2.50

Cărti

apărute în editura Insti-
tutului de „Minerva“
arte grafice

Bulevardul Academiei, 3. — Edgar Quinet, 4.

AUTORII CLASICI

L. B.	L. B.
ALECSANDRI V. — Poesii 1.50	EMINESCU M. — Poesii postume 1.50
— Teatru, vol. I 1.50	— Scrieri politice și literare . . . . . 2.—
— Teatru, » II 1.50	— Literatură populară 1.50
— Teatru, » III 1.50	FILIMON N. — Ciocoii vechi și noi 1.50
— Prosă 1.50	ISPIRESCU P. — Legendele sau basmele Românilor 1.50
ALECSANDRESCU GR. — Versuri și prosă 1.25	NEGRUZZI C. — Prosă 1.50
BĂLCESCU N. — Istoria Românilor supt Mihai-Viteazul 1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete 1.50
BOLINTINEANU D. — Poesii 1.50	PANN ANTON. — Opere complete 1.50
CREANGĂ I. — Opere complete. 1.50	
EMINESCU M. — Geniu pustiu . . . . . 2.—	

NB. — Toate aceste scrieri — exceptînd „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux . . . à Lei 3.— vol.

AUTORII CONTIMPORANI

L. B.	L. B.
ALDEA-SANDU C. — În urma plugului 1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos. 1.50
— Drum și popas 1.25	IORGA N. — Cuvinte adevărate. 2.50
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc . . . . . 2.—	— Drumuri și orașe din România 2.50
BELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala 1.50	— Sate și mănăstiri din România 2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie 1.50	— Pe drumuri depărtate. 1.50
CHENDI IL. — Preludii 2.50	— Neamul românesc în Bucovina 2.50
— Foiletoane 2.50	— Neamul românesc în Ardeal și țara ungurească, 2 volume à 2.50
— Fragmente 2.50	— Gînduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul 1.50
COATU N. GR. — Din viața țărănească . . . . . 1.—	— Ștefan-cel-Mare și Mihai-Viteazul . . . . . —.50
CUNȚAN MARIA. — Poesii. 1.25	— Istoria Românilor în chipuri și icoane 2.50
DELATISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii 2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari . . . . . 2.—
EMILGAR-GĂRLEANU. — Bătrîni 1.50	— Credințe 1.50
FLAMMARION C. — Tainele cerului (tr. d. H. G. Lecca) 1.50	LECCA G. H. — Poesii 1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime 1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se culine! 1.50
GORUN ION. — Taina a șasea 1.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fețe 1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și graiuri din Bucovina. 2.50	

	L. B.
PAPAHAGI N. și JULES BRUN	
Moșneagulde la munte	1.50
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș și Prut	1.50
PETRESCU-PETRA N. — Ilie Marin	1.50
POP VASILE. — Rîs și plîns	1.50
— Domnița Viorica	2.—
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe înțelepte	1.50
ROSETTI R. D. (Max). — Între Capșa și Palat	2.—
Rutenisarea Bucovinei	3.50
SADOVEANU M. — Povestiri	1.50
— Crișma lui moș-Precu	2.—
— Dureri înnăbușite	2.—

	L. B.
SADOVEANU M. — Șoimii	1.50
— Povestiri din războiu	2.—
— Floare-Oflită (roman)	2.—
— Amintirile căprarului Gheorghită	2.—
SCROB C. — Roua și brumă	1.50
SCURTU AUREL. — Călăuza stațiilor Balneare și Climatice din România	2.50
SLAVICI I. — Vatra părăsită	2.—
— Din bătrîni	2.50
TEODORU A. GH. — Din viața marinarului	1.50
VOINEȘTIE-BRĂTESCU I. — Nuvele și schițe	1.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA”

	L. B.
No. 1—3. Istoria populară a Romînilor	—45
» 4. Cîntarea Romîniei	—15
» 5. Istoria populară a literaturii Romîne	—15
» 6. Revoluția lui Tudor Vladimirescu	—15
» 7. Perderea Basarabiei. —15	—15
» 8. Unirea Principatelor. —15	—15
» 9. Mihail Cogălniceanu. —15	—15
» 10. Vasile Alecsandri	—15
» 11. Stefan-cel-Mare	—15
» 12-13. Istoria lui Mihail Viteazul, de N. IORGA —25	—25

	L. B.
No. 14. Revoluția lui Horia	—15
» 15. Răpirea Bucovinei	—15
» 16. Cum să ne creștem copii —15	—15
» 17. Păstrarea sănătății	—15
» 18. Ce să citim?	—15
» 19. 10 Maiu	—15
» 20-22. Războiul pentru nea-tirnare	—45
» 23. Viața și faptele Mitropolitului Moldovei Veniamin Costachi —15	—15
» 24. Aritmetică	—15
» 25. Femeia în revoluția din Rusia de E. Arbore-Ralli —15	—15

BIBLIOTECA MUSICALĂ „LIRA ROMÂNĂ”

Conținînd cele mai frumoase romanețe și cîntece
naționale romîne pentru voce și piano

NUMERELE APARUTE :

1. Deșteaptă-te Române. Cîntec pa-triotic.	11. Cucuruz cu frunza'n sus. Cîntec popular.
2. Luna doarme. Romanță populară.	12. Fetița din acel sat... Arie din Transilvania.
3. Aoleu! Arie populară?	13. Popa zice că nu bea. Arie popular.
4. Suspine crude. Romanță populară.	14. Inimioara mea. Arie populară.
5. Cit te-am inbit. Romanț. popular.	15. Am un leu și vreau să-l beau. Cîntec popular.
6. Călgărul. Melodie populară.	16. Pasăre galbenă'n cioc. Cînt. pop.
7. Pentru tine Jano. Cîntec popular.	17. Imnul Regal Român de Hübsch.
8. Două fete spală lîună. Arie popul.	18. Cîntecul Gînteii Latine.
9. Ce te legeni codrule? Romanță.	
10. Steluța. Romanță.	

Prețul unui Ex. 20 bani.

**De vânzare la toate librăriile din țară și la Instit. de arte graf.
și edit. „MINERVA”, București, B-dul Acad., 3 — Edgar Quinet, 4.**

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția și Administrația : Bd. Academiei, 3, Strada Edgar Quinet, 4. BUCUREȘTI	Redactori : D. ANGHEL, ST. O. IOSIF, M. SADOVEANU, C. SANDU-ALOEI, I. SCURTU	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . . 10 lei În străinătate. 12 »
--	--	---

CONCERTELE SIMFONICE ALE D-LUI DINICU

Pentru viața literară, pentru munca scriitorilor și pentru credincioșii lor în publicul cititor, orî-ce faptă culturală bună, orî-ce acțiune care poate contribui la luminarea, desfătarea și înălțarea sufletelor își are însemnătatea ei bine-cuvîntată. Operele de literatură izvoresc din frămîntarea cea măi nobilă, din tainele cele măi sfînte ale sufletului cutăruî scriitor și ele se îndreaptă tot elementelor celor măi alese ale sufletului cetitorilor. Dacă sufletele acestora sînt generoase, bogate, înțelegătoare a tot ce este frumos în vieța omenească, a tot ce arta de toate categoriile produce măi măreț, și scriitorii dobîndesc măi multă încredere în scrisul lor, în jertfa lor, în izbînda lor, și operele pe care le creiază cu seninătate vor cuprinde păturile cele măi largi din neamul lor, vor deveni adevărată boltă albastră a cerului peste întreaga vieța de trudă și de luptă a lumii cunoscătoare și cititoare de carte.

Există, decî, o strînsă legătură organică și între mișcarea literară a unui neam și felul cultivării prin el a muziceî. Precum mare parte a literaturii populare, aproape întreaga poezie a poporului, de la cîntecele de lume, strigături și bocete pînă la baladă, se cîntău pe vremuri și se măi cîntă astăzi, de asemenea și literatura cultă își are vecinătatea sa de frate cu muzica măi înaltă, căci în creatorii, în ascultătorii acesteia va întimpina totdeauna inimă măi înțelegătoare de cit în cititorii de urit, în oamenii cari, dacă iaă o carte literară în mînă, o fac măi mult din patima plictiselii decit din dorul de a-și limpezi și de a-și întări sufletul cu armonia gîndului și a simțirii scriitorului, precum altă dată 'și-l-ar limpezi și întări cu melodiile cugetătorilor și poeților în tonuri.

Astfel, nu e de cit foarte firesc să se bucure din toată inima și aceia cari trăesc în viața literară, de orîce izbîndă nouă, de orîce nouă cucerire de tărîm a muziceî la noi, măi ales că aceste cuceriri se îndeplinesc pe tărîmurile streine încă, necunoscute chiar, de masele

publicului, pe tărimurile pline de farmec, dar și acoperite cu stincă greu de urcat, ale muzicii clasice din care toate neamurile cu adevărat culte își scot apa învietoare, apa sfințită care răcorește și rodește așa de minunat sufletele.

În țările mari, la neamurile puternice și fericite, cu o cultură de sute de ani *neîntreruptă* și consecventă cu sine însași, masele populare au astăzi parte deplină la binefacerile muzicii clasice, la roadele în veci neatinse ale operelor create de compozitorii geniali ai omenirii. Aceia dintre ai noștri cari călătoresc prin străinătăți cu hotărîrea și cu pregătirea de-a observa și de-a învăța, nu cu deșertăciunea truției și cu nerăbdarea de-a se lăuda cu ce-au văzut și ce n-au văzut pe acolo, aceia dintre ai noștri cari poartă printre streini dragostea țării lor și așteaptă duioși întoarcerea *acasă*, iar nu sînt mînați orbiș de pornirea demonică a înstrăinării, — toți aceștia cunosc măreția cultului de-acolo pentru muzică: concertele mari, nenumărate, de tot soiul, care atrag și încintă deopotrivă pe aristocrat și pe lucrător, pe bogat și pe nevoiaș. Cine, dintre acești călători cu spirit pătrunzător, cu suflet primitiv de cele frumoase, cine n-a admirat marile concerte simfonice ieftine ce se dau în Germania, în Franța, în Anglia și aiurea, Duminecile și serbătorile, pentru lucrătorii de pildă? Cine nu s'a simțit ca într'o biserică în vastele săli de concerte, cu miile de oameni necăjiți, veniți ca pentru închinare, plecînd *acasă* mîngiați și parcă mai buni?

Noi, firește, sîntem încă departe de astfel de culmi ale civilizației. N'avem însă cuvînt să desnădăjduim pentru asta, să ne socotim mai înapoiați, mai nenorociți, mai ticăloși decît acele mari și luminate neamuri. La vîrsta fragedă în care trăiește încă, nepăsătoare ca un copil, rasa noastră, noi nu sîntem vinovați de ceiace nu avem și nu înțelegem încă. Am fi vinovați numai dacă n'am *vroi* să ne pregătim mereu, să învățăm mereu, să sporim tot mai mult avutul sufletului nostru cu binefacerile culturii.

Este chiar o mîngăiere și o încurajare pentru noi că, orî-cît de tineri, orî-cît de oropsiți și orî-cît de lipsiți de pleiada harnicilor *educatori publici* în toate domeniile vieții moderne, răsar, totuși, pe ici-colo, și răsar tot mai numeroși și tot mai vrednici îndrumătorii pe drumurile drepte, albe, nesfirșite ale propășirii culturale.

În cultul popular al muzicii clasice, un îndrumător cu rivnă — dar cu mai puțin noroc păn'acum — a fost d. Wachmann, care de o bună bucată de vreme a căutat să încetățenească în Capitala țerii *concertele simfonice*. Dar nepregătirea publicului, lipsa de sprijin mai

cald și prețurile care trebuiau să fie, pentru acest motiv, cam urcate, au pecetluit pentru mulțime — în loc să le deschidă — porțile Ateneului, unde se dădea iarna aceste concerte.

Iată însă că o îndreptare ne vine și aici. Cu prilejul Expoziției Naționale, s'a întemeiat de către Ministerul Instrucției publice orchestra excelentă de supt conducerea d-lui Dinicu, maestrul instrumental încărcat de glorie și profesorul Conservatorului de muzică din București. După succese strălucite în concertele de la Expoziție, d. Dinicu s'a hotărât să ia a supra-și rolul apostolicesc de răs-pinditor al muzicii înalte. De câteva săptămîni, au început, în sala cea mare a Ateneului, concertele sale simfonice *populare*, care se țin în fiecare Joi. Am constatat totdeauna sală plină pentru aceste concerte și dacă publicul ce asistă la ele este încă în mare parte străin — ceia ce ar trebui să ne stimuleze și mai mult —, stăruința neînduplecată a d-lui Dinicu și a orchestrei sale și mai ales propaganda ce o vor face opera sa însăși și înțelegătorii ei, vor cuceri, să sperăm, și masele publicului romînesc. Și vom vedea atunci începînd să dispară de printre noi, mai repede ca acum, și una cite una, cu toate catrafusele lor de aventurierii în ale artei, acele faimoase trupe străine de a doua și de a treia mină care se tot pripășesc în țară, ca'n miezul *Orientului*.

RED.

U M B R E

---

*Ce stranii lucruri dorm în suflet și cum nu uită el nimică
Din cîte le închizi într'însul, ca într'o urnă funerară;
E iarnă azi și, fără voie, eă văd o zi de primăvară,
Și mă simt iarăși lîngă tine, pierduta, dulcea mea amică...*

*În casa toată urcă pacea unei vieți întemeiate,
Și la un ceas, un ram apare pe zidul alb, deasupra noastră,
Și nu-î un ram cu adevărul, ci numai umbra lui albastră,
Pe care-o mîină nevăzută îl leagă'n mișcări ritmate.*

*Și-acuma preajma 'ncepe-un cîntec, și'ncet pe ramura 'nclinată,
Vîslind cu aripele 'n cruce, se lasă două păsărele,
Și nu știu gura lor de umbră ce-ai spus atuncia dragei mele,
Dar știu că clița asta dulce n'am mai uitat'o nici-odată...*

*La depărtări și pretutindenî, se face iarăși primăvară,
Și dulcea fantasmagorie a umbrelor ce-ai fost, s'așază
Pe zidul alb, ca și atuncia, în liniștitul ceas de-amiază,
În care ne-am iubit o cliță supt ramura imaginară.*

D. ANGHEL.

VREMURI DE BEJENIE

III.

Maî era vreme pân' la ziuă, cînd Andrieş se simţi scuturat de mîna lui Morocîne :

«Ei, tinereţe, încă n'ai făcut ochi? Scoală, scoală, trebuie să pornim de mînecate... Avem drum de întins... Suceava-i colea şi Baia tocmai la mama dracului!...»

Hamură sări repede din pat şi'ncepu să se îmbrace ; îşi lumineă apoi ochii cu apă proaspătă de la fîntînă. În han, se auziau dupăiturî de picioare, se auziau şi gîsaurile lui Enea Căpriţă şi a lui Gheorghişă Răducan. Şi caii fură aduşi înaintea uşii de la drum ; şi cîte o bucată de friptură rece lelea Anica aduse repede ca să fie îmbucată în pripă.

Andrieş Hamură se simţia vesel, cu inima plină, gata să înfrunte lumea. Se uita cu un zîmbet de frate maî mic, plin de dragoste, la Morocîne. Pentru întîia dată aşa pornire către un tovarăş de arme îi arăta drumul dinainte-i limpede şi uşor de străbătut. Era cu totul cucerit, s'ar fi înmlădiat ori cum la o vorbă şi la o privire din partea lui Morocîne ; îl privea ca şi cum abia acum îl întîlnise, descoperia în ochii căprii şi mari bunătate, blîndeţă pe toată faţa bărboasă, — şi totuşi în întreaga înfăţişare a pribeagului o cumplită tărie din care puteau izbucni mîni fulgerătoare. Aşa cum îl vedea, îi era drag, şi ar fi vrut să nu se maî despărţiască de el niciodată...

Curînd se înălţară pe cai. Tropotele deodată treziră singurătatea dumbrăvii din preajma drumului. Hanul cu geamurile luminate rămase în urmă, cu fîntîna-i cu cumpănă, cu Enea Căpriţă şi cu nevastă-sa, cu viaţa-i singuratecă la crucea drumurilor mari. Prin întunerecul dinnaintea zorilor cei doi tovarăşi călăreau repede...

«Acuşi se deschid şi genele zilei şi acuşi ajungem şi'n Suceava, şi trecem şi'nainte!» zicea Morocîne.

Pămîntul adormit al Moldovei se întindea în jurul lor ca supt o mare liniştită de întuneric. Prin pacea locurilor, ei treceau grabnic ca umbre. Şi pacea aceasta părea a se întinde până în adînci depărtări, de la un capăt la altul de ţară. Nici suflare de vînt nu adia, nici zboruri de paseri nu se simţiau ; părea că doarme somnul linişteii ţara părinţilor noştri. Numai din răsărit tresăriră luciri care prevesteau zorile.

«Acolo-i un palat tainic... zise Morocîne ; ş'acolo locuiesc fetele cele minunate care chiamă ziuă, scăpărînd din amnare de argint...»

Un vînt subţirel începu să adie şi întunerecul, scăzînd, se prefăcea par'că într'un fum neclintit, cenuşiu închis, prin care ochii puteau deosebi de o parte şi de alta a drumului sămănături şi cîte-un şipot la margine de drum ; altfel depărtările rănineaŭ închise în zăbranic negru şi deasupra stelele ardeau încă vioiu, pilpăind.

Gheorghişă Răducan călărea cu capu'n piept, parcă adormise, şi'nainte-i cei doi tovarăşi grăiau iar, unul de dorurile lui, altul de trecut. Şi'ntreba Hamură :

«De unde ești, frate Costea?»

— Din ținutul Fălciului, răspundea Morocine. Ehe! e frumos tare pe la noi; sint vii bune pe la noi și pământ bogat, dar prea des vine urgia păgînatății, și azi stai la masă în casă și mîni înfunzi codrii... Ș'avem noi ș'un codru, cum nu se găsește, să umbli și țara Moldaviei și a Lehieii la un loc. Și dintre Codrenii de la pădurile Tigheciului, m'am ridicat eu... Acolo a fost staroste părintele meu; acolo am învățat a călări pe deșelate, de-acolo am zvicnit la lume alungîndu-mi fugarul prin pustiurile Bugeagului. La noi sint oameni tari... Se tem Tătarii ca de foc de mînia Codrenilor de la Tigheciu... Știi că este și-o vorbă, că cinci Tătari de Crîm, plătesc mai mult decît zece de Bugeag, și cinci Moldoveni biruiesc pe zece Tătari de Crîm, dar cinci Codreni bat pe zece Moldoveni... Asta s'o știi de la mine...

Și luat de unda caldă a amintirilor, Morocine povestea în mersul regulat al cailor, despre întîmplări din zbuciumul vieții lui. Și-i era cald și mîhnit glasul:

«Aveam și eu o logodnică, pe cînd îmi înfira mustața și se trezeau dorurile în mine... Atîta dragoste aveam... Tata și maica de pe cînd eram copil s'au săvîrșit și s'au mutat întru veșnica viețuire... Ș'asa, cum spuneași tu asară, frate, spun și eu acu că era frumoasă cum nu se mai găsea pe lume, și toată averea mea dragostea asta era... Și m'am dus cu oști și mi-am muiat paloșul în sînge, ș'am tăiat nu numai un Tătar și nu numai doisprezece... Și cînd mă întorceam, îmi era imima plină cum ți-i ție acuma... Și pe urmă totul s'a sfîrșit, căci am mai avut în trudita vieța ș'un prieten... Ș'acela m'a izbit cu sabia în învîlmășială de-am căzut rob Crîmlenilor, ș'acela mi-a luat și singurul bun ce-aveam pe lume... Ș'asa a fost, — și de pe vremea aceea am prins eu a cugeta cu mîhnire asupra omului... Să fi văzut ce prieten se arăta!... Dar ochiul nu, — ochiul nu-i era prieten... Acuma cunosc omul, căci prin ochi strălucește sufletul, dar pe atuncî eram prost și nu cunoșteam... Pe prietenul meu îl cheama Cindea, purta pe ceafă căciula, ținea sus capul, avea zîmbet, dar îi fugeau ochii în lături, nu te privea drept și limpede... Ș'asa de pe atuncî, cu amar, mi-am rumegat amărăciunile, frate, ș'am înțeles ș'atuncî și după aceea că vieța e neliniștită ca apa călătoare: turbure cînd se zbirlesc vremurile, scăzută și săracă la arșiți grele... Iar prietenul Cindea am văzut eu pe urmă, cugetînd așa, ce mi-a fost... Ș'am știut după aceea, cînd nu trebuia, că odinioară am avut minte cît păr pe broască, că omul meu se zvîrcolea, nu se închina cu cuviință la cei mari ai lumii de o zi... Am știut apoi că omul rău a făcut o minune: a spus odată și el ce crede, — ș'atuncî a vorbit de rău pe cel mai bun prieten al lui... Ș'am înțeles că eram de multeori în primejdie: cînd îi spuneam o vorbă bună, credea că rid de el și era gata să sară cu ghiarele să mă sfișie... Odată omul rău a avut o clipeală de bunătate, cînd a visat că e singur pe lume... Altfel rîdea numai să-și arate colții... De ce trăia el? căci viața unui așa om n'are nici odată primăvară... Eri are un gînd bun, și azi pentru gîndul cel bun, e gata să moară de supărare... Un bine mare i-am făcut odată: și zece ani au trecut și încă nu m'a iertat, știu bine... Așa cu mîhnire am învățat să cunosc omul

prin durerea inimii mele... Dar, altfel, l'am iertat, căci minia omului bun e ca noul în fața soarelui... Numai minia omului rău arde în-năbușit ca flacăra gunoaielor... Ș'acuma călăresc spre Suceava, c'un om care are lumină în ochi, — ș'o vorbă de la un om bun prețuiește cît multe dureri încercate... Acestea să le știi de la Costea Morocine... învățături din durerile lui!...»

Andrieș Hamură nu-și da seamă ce simte în suflet: tovarășul creștea parcă din ce în ce lângă el, cu suflet mare limpezit prin dureri și necazuri.

«Vezi, zise el, în adevăr n'am știut cine vine erî pe drumul Doro-hoiului spre hanul lui Căpriță!»

Costea începu a rîde cu bunătațe, apoi grăi domol:

«Iaca și Suceava...»

Departa încă, vechiul scaun al Moldovei se deslușia cu turnuri și cu colțuri negre pe zarea răsăritului. Ca'n dreptul unui rug se deslușea, cetate neagră, neclintită, în somn de moarte. Și cum călăreții alergau întins spre ea prin tăcerea cîmpiilor, vilvoarea răsăritului creștea, din taina acelor adînci locuri necunoscute se pregătia să nască cuibarul de foc al soarelui, pe un cer cu apa albastrului ștearsă, pregătit parcă pentru arșița unei zile de Cuptor. Ziua deplină dez-văluia cîmpii cu holde, și sate, care fumegau pe coaste de dealuri; un satean se arătă la o cotitură cu traista'n băț pe umar, pășind liniștit spre cetate; după o pădurice în care făceau larmă păsări mărunte și care ascundea un răstimp scurt privescerea Sucevei, se înșirară căsuțele unui sat cu lumea deșteptată umblînd vioaie după treabă în răcoarea dimineții; cucuși cîntau, și mugiau vitele; chemări prelungi de glasuri femeiești, o plîngere subțire de copil repede trecură, satul rămase în urmă și cei doi prieteni înaintau acum repede spre orașul vechiu care scînteia prin patruzeci de turle de biserică.

«Trecînd prin Suceava, zise Costea, o să aflăm vești din țara de jos... Ai să vezi că ceia ce spun eu are să se îndeplinească... Păgînul nu-și schimbă năravul... jaful e viața lui!»

Intrară printre casele mărunte de la margine, apoi prinseră a coti pe străzi înguste, prin ulițele dughenilor și ale breslelor. În liniștea de toate zilele se purta lumea deșteptată. Ucenici deschideau pe gînduri, căscînd cu lacrimi, obloanele de la prăvălii; lingă sfărămăturile unei căni mari de lut, un meșter curelar, bătrîn cu barba albă, probozea, ridicînd o mină spre cer, pe un flăcăuș care asculta rușinat, cu nasul ascuțit îndreptat spre pămînt. Ici-colo, în covălii, gîfîiau foile și se sfădiau ciocanele. În praguri de crișme de dimineață își așteptau mușterii Armeni întunecoși cu nasurile mari încovoiate, ori Ovrei palizi în laibăre negre. Case boierești cu grădini mari deschideau porți la ogrăzi pline de furnicarea slugilor. Și deodată clopotele bisericelor prinseră a vui melodios în dimineața limpede; din patruzeci de turnuri cîntau chimvalele de aramă; unele contenea, altele începeau, tremurînd pe deasupra îngrămădiuți peștițe de case, umplînd văzduhul de cîntare adîncă.

Costea păru că-și aduce aminte de ceva.

«Aha! azi e Sântă-Măria cea mică... Tîrgu-î liniștit încă... N'a venit nici o veste.

Cînd eșiră de partea cealaltă a orașului, cetățuia nouă, de oparte, de odată li se înălță diinnainte, în cer, cu turnuri crestate, cu bisericuța ca o jucărie gingașă la un colț, cu puntea încă sus, ținută de lanțuri, uriașă și măreață deasupra prăpăstiei, stăpînind tîrgul și depărtările. Un străjer negru sta încremenit pe creasta zidului, cu amîndouă minile pe sulită, în așteptare parcă, gînditor, în revărsarea pulberei de aur a soarelui.

Și fără să se oprească călărează înaintea cei doi tovarăși. Întîiu se încrucișară cu mulți sătenî cari veneau la tîrg din împrejurimile Sucevei. Gospodarii, pe jos, mergeau în stînga boilor, femeile îmbrăcate ca de sărbătoare, cu cămăși de in, și cu fuste colorate de lînă, în care. Treceau serioși și tăcuți prin singurătatea locurilor. Pe urmă o bucată de vreme merseră pe drum pustiu, și lumina și căldura zilei creșteau. Făcură un popas la marginea unui crîng, după aceia încălecară și iar porniră.

Acuma ajungeau din urmă care cu boi și întreceau căruțe ușoare cu cai mărunți. Veneau din multe părți și se înșirau pe drumul mare, coborau în valea largă a Moldovei, plină de girlele sclipitoare ca argintul ale rîului. În lumina strălucită, cît bătea ochiul, cîmpuri și costișe mănoase se vedeau : bogăția pămîntului dormea în soarele lui August neturburată, liniștită ca și seninul cerului. Dincoace, lingă ape, se ridica Baia, vechiul tîrg, cu case negre de piatră și cărămidă în mijloc, cu nenumărate căsuțe albe pe margini, strălucitoare și vesele, în livezi mari, care se amestecau de la o vreme cu luncile Moldovei. Drept în mijlocu-i, într'un cadru de plopî mari, subțiraticî, se ridica, tristă și arsă, curtea veche a lui Alexandru Vodă cel-Bun, alături cu bisericuța calvină în care, supt lespezî de piatră, de mult dormea în sicriu de argint doamna Margareta. Spre locul acela, amintitor al vremurilor de odinioară, trecură cei doi cărăleți : acolo de un veac și jumătate dormea în mormînt de piatră dragostea unui voevod fericit. Grăbiră după aceia spre o ospătărie, căci soarele li se cam pusese drept inimă. Răzbăteau prin mulțime deasă, printre dugheni îngrămădite unele în altele, printre casele mari, curate ale meșteșugurilor sași, care din vechi mai stăruiau în tîrgul acela. Ici era tarapanaua, scundă, închisă cu porți de fer, în care se tăiau banii cu chipul domnului, dincolo biserica cea mare și nouă a lui Petru Rareș-Voievod, cu pridvoare de zid, zugrăvită după toată cuviința pe dinafară cu două rînduri de sfinți țapeni ; dincolo era biserica albă a lui Ștefan-vodă, — tot pe lingă rămășițele vremurilor trecute mergeau fără să bage în samă, cu luare aminte furată de neîntreruptul șuvoi de oameni, cari curgeau pe uliți într'un murmur greu, nelămurit. — Lingă medeanul cel mare, unde carele și căruțele se grămădiseră, se opriră, descălecară, zviriliră frîiele lui Răducan și se așezară la cea dintîiu masă, în mijlocul norodului, într'un miros ațîțător de friptură. Îndată stăpînul locului se înfățișă cu zîmbet larg, întrebător de pofta mușteriiilor. Pe cinstea lui încredință că are carnea cea mai fragedă și pita cea mai moale. Și 'n jurul celor doi

tovarăși mulțimea furnica în toate părțile; glasuri multe chemau, strigaū nume felurite; negustori își lăudaū marfa urlînd și scuturînd cușmele în aer. Un zdrachon cît un munte înhățase de git pe un scripcar Țigan, care-și strîngea înfricoșat capu'ntre umeri. Urcat pe lăzi de marfă, un Ovreiū desfăcea pe bani sunători pinze colorate; un calic olog se tîra printre picioarele oamenilor tînguindu-se și cerînd milă; femeii se plecaū și-i lăsaū un bănuț subțire de aramă ori o bucățică de azimă albă. Oamenii de-ai stăpînirii, cu șpăngi scurte pe umăr, tăiau domol cărări prin zarva adîncă.

Cei doi prietenii îmbrucaū îngrabă, grăind; se opriaū din vorbă și ascultaū cite-o clipă și strigătele de ceartă ori de haz din jur-le. Un răcnet gros răsuna prin freamătul poporului: «Faceți loc!...» Și prin mulțimea care fierbea înnainte, fără ca cineva să se clin-tească cituși de puțin de la locul lui, ori din drumul lui, trecu o ființă foarte ciudată, groasă, cu barba cît o mătură, cu blană și cu căciulă în mijlocul verii, purtînd cu mîndrie un băț lung cu măciucă de argint la capăt. Un haidău slut, cu baltag, mergea înnainte, gemînd gros: «Faceți loc!...» Și după ce omul trecu cu pași rari, fără să privească în dreapta ori în stînga, cu o țeapănă mîndrie, glasuri rămaseră murmurînd cu oarecare sfială:

«Aista-i jupîn Savin, șoltuzul!..»

«În zilele mele am văzut și eu pe sultanul din Țarigrad, zise rîzînd Morocine, dar spun drept așa de mîndru tot nu era!.. Și uite dunneata cum urlă prostia înnaintea îngîmfării!..»

Un om amărit cu capul gol trecu apoi, și îngrămădirea de oameni tăcu o clipă. Cineva vorbi: «Aista-i Dumitraș a Drăgălinei, de la noi... Și i-a murit la războiū, în țara de jos, cei patru flăcăi... I-a adus unul vestea azi dimineată...» Și Românul întristat, cu fața trasă, trecea domol, privind întunecat înnainte-i, fără să vadă pe nimeni.

Printre glume și risete, apoi, un Țigan lung și slab ca o cobilă venea țupăind pe un cal bălțat. Oamenii îndemnaū dîndărăt cu vergii și cu bețe, și calul se năpustea cite o undă, cu capul plecat, parcă voia să împungă cu urechile.

«Na! na! nu lăsa! ține-l, că vine ca un balaur!..»

Un gospodar mărunt, negricios, cu ochii neliniștiți se uita minunat la așa călăreț:

«Apoi eu îl cunosc, măi oameni buni... Aista-i Onofreii!.. Îl cunosc, cum nu; get-beget Grec... fecior de popă... are un frate tot țigan!..»

Și 'n hohotele vesele trecu și călărețul purtat ca pe valuri de calul slab și bălțat.

Prin soarele fierbinte și prin jocul luminos al pulberei, lumea foia, vîind adînc. Apoi, dintr'odată, în jurul celor doi prietenii se făcu un răstîmp scurt tăcere: o șoaptă, o tresărire venise ca un val neliniștitor, și mulțimea amuțise. Oamenii priveaū în jur, se întrebaū din ochi. Costea Morocine își mîngîie de două ori barba, tuși încet și se ridică în picioare. Rupînd drum, printre oameni învălmășiți, pe cal însușmat, venea vijelios un olăcar, învîrtînd pe deasupra capului ca un șarpe harapnicul negru. Tălăzuindu-se, oamenii se priveaū cu ochi

mări pe fețe dintr'odată alungite parcă, — și călărețul, în goană, se mistui ca 'ntrun adînc de ape.

«Să știi că mi se împlinește vorba!» grăi lin Costea Morocîne, cuprinzînd peste masă mina lui Andrieș Hamură.

Să fie așa oare? păreau a întreba privirile tînărului încremenit. Așa de curînd? — Și dintr'odată vestea grozavă, ca fulgerul, alergînd din gură'n gură, șoptită scurt, cu ochi mari, îngroziți, ajunse: Vin Tătarii! — Parcă năvălea din seninul cerului un nou furtunos și necurat de grindină, așa alergau oamenii căutînd adăpost grabnic. Boi înjugați în neorinduială, cai fugăriți pe deșelate, femeii bocindu-se în care, oameni minioși suduind femeile care țipau prea ascuțit, chipuri întunecate și triste, ochi minioși, obrazuri împietrite, treceau repede în goană de vînt. Și vestea se întărea, tot mai tare rostită, — vin Tătarii! și medeanul se golea repede, și tîrgoveții umblau acuma val-virtej; răcnete, urlete, plingerile copiilor, bocetele mamelor, porneau o înspăimîntătoare melodie a durerii. Prin amarul acesta își porniră fugarii Costea și Andrieș. Cai și căruțe se grămădeau pentru bejenie, clopotele prinseră a se tîngui în turlă, — și ca printr'un vînt de spaimă tovarășii trecură; și Costea zicea:

«Acuma-î vremea să ne grăbim... Acuma face parale calul bun și prietenul statornic...»

(Va urmă).

MIHAIL SADOVEANU.

ÎN AMINTIRE

Nu-mi da boboci, nici florile acele
Deschise-abia în saptul dimineții:
Plăpînde-s, cu tot dragul grijii mele,
Nu le-oiu putea spori durata vieții.

Dă-mi trandafirul prins adînc în glasră,
Plin de boboci, ca sufletu-îi de vise,
Să-mi ridă veșnic florile'n fereastră,
Senine vieți cu fețele deschise.

Ci cum or sta frumos în păhărele,
Păli-vor trist în fiecare clipă,
Și cînd mai dornic oiu privi spre ele,
Moarte-or cădea petalele'n risipă..

Noi ne-om schimba, ne vom uita ca mîne..
Alte vise repede-or să piară;
Dar el mereu același va rămîne,
Cu-aceleași flori, în orice primăvară!

1 Noembrie, 1906.

NATALIA IOSIF.

Un răspuns și o poveste

— FILE VESELE —

Prin *Viața literară*, care apare în editura «societății anonime pe acțiunii «Adevărul» (vezi pagina din urmă a fiecărui număr), — se zvoneste -- la notițe — «că *Sămănătorul* va înceta». Nu dăm și nu vom da nici-o atenție zvonurilor mincinoase pe care clevetitorii le pot

răspîndi liberî, în tipar, în scris orî în graiî *șoptit*, pe socoteala revistei noastre care a apărut, apare și va apărea cu cea mai deplină regularitate, fără să cunoască moartea ce-a înghițit multe reviste și amenință serios pe altele de unde pornesc «zvonurile» tendențioase. N'am fi răspuns nici «zvonului» *Vieșii literare*, căci «adevărurile» ce se plăsmuiesc în mașinile «Adivorului» le știe arunca de la sine orîce om cuminte. N'am fi răspuns cu atît mai mult, cu cît sîntem încredințați că nici-unul din directorii *Vieșii literare*, nici d. Gheorghe Coșbuc, care de mult nu-și mai tipărește acolo cuvîntul admirat și cinstit de toată lumea romînească, nici d. I. Gorun, care a fost totdeauna un luptător loial, n'aș știut nimic despre acest «zvon» furișat printre notițe de către *anonimul* secretar de redacție al revistei ce se tipărește în editura «anonimilor» *Ne-Adevărului*. Dar tocmai ne cade în mînă o caracteristică povestire morală — pe care o reproducem aici spre desfătarea sufletelului încuibat în secretariatul de redacție al *Vieșii literare*:

Ci-că era odată, nu de mult, un biet om care, din creștin ce fusese, trecuse — cine știe pentru ce păcate — la răzbunătoarea lege a Sionului. Și trebuind acest lepădat de cinstitul botez creștinesc să-și dovediască toată prefacerea întru Duhul lui Iehova, căuta bietul să se răzbune zi de zi pe foștii lui frați în credință, ticăloase ocări și cleвете răspîndind împotriva lor printre lesne-crezătorii și rău-voitorii cari ascultă totdeauna cu gura căscată astfel de vorbe ale dia volului. Ci, de la o vreme, o muștrare de cuget răsări, totuși, într'un colț scutit de prihană al inimii fugitului din ceata drept-credincioșilor și sufletul său nu mai avea odihnă de muștrările neconținute. Atunci, îngrozit de ceia ce simția, păcătosul o porni ca un pocăit până la casa *Rabinului*, se jelui de greșalele sale și ceru ispășire. — «*Din ghișeft* ai păcătuit, fostule *got*, sau numai din răzbunare?», iscodi Rabinul pe Ițicul de zile nouă. «Drept vorbind, greșit-am și din ghișeft», fu răspunsul. «Atunci nu-î mare păcatul, la Evreî; e mai mult o faptă isteată, de spirit, — o *polemica*, îngăduită în tagma oamenilor de soiul și de... usturoiul nostru, ba chiar o dovadă de talent literar și o faptă de merit comercial!» Și astfel cuvîntînd, Rabinul adaose c'un rinjet prietenos: «Știi ce, o singură pedeapsă te poate ispăși, dacă îți mai pare rău de cele săvîrșite: ia un sac de pene, urcă-te în turnul cel mai înalt și răstoarnă-l de-acolo peste lumea *goilor*; căci nu-î mai greu păcatul tău decît sacul cu pene și goii vor crepa de ciudă că te-am găsit curat ca fulgiul ceî albî». Se duse Ițicul — sau *Criticul* — în căutarea turnului celui mai înalt, purtînd subsuoară, drept ghiozdan

SOSIREA CORURILOR DE PESTE MUNȚI: LA GARĂ.

PE CALEA GRIVIȚII.

— de secretar de redacție —, sacul cu pene. Dar mare-î fu supărarea cînd văzu că tocmai turnul bisericii creștinești era cel mai înalt turn din partea locului, iar nu turnurile halei de «zvonuri» mincinoase, unde își așezase calabalicul de haine vechi, de patimi vechi cu care plecaseră dintre creștini. Ce să facă? Scăpare nu era decît în tovărășia nopții și pe 'ntunerec, nezărit de nimeni, păcătosul se urcă în turnul creștinesc și răsturnă sacul peste casele creștinilor. Ci, cînd să se strecoare pe nesimțite din turn, numai ce se iviră, repezi și mănioși, cei doi preoți ai bisericii cari mai nădăjduiau să mîntuie sufletelul rătăcit și să-l păstreze cel puțin în parochia lor, dacă fusese izgonit din vechea lui parochie. — «Stăi! Ce cauți pe-aici, rătăcitorule Ițic?» — «*Oi ve!*, lăsați-mă, n'am făcut nici un rău; iacă, numai o glumă de spirit, o polemică de vorbe ușurele — ca fulgiu din sac — risipite peste capetele foștilor mei tovarăși de credință; rabinul mi-a poruncit-o, ci-că numai astfel mă pot lecu de turburarea sufletului meu lepădat de botez». — Însă cei doi preoți nu-l slăbiră cu una cu două și după sfaturile creștinești duioase și nescari vorbe răspicate și mai pipărate, se 'nvoiră să-i dea drumul păcătosului numai dacă va făgădui să 'mplinească osînda pe de-a 'ntregul, ca un drept creștin ce fusese: să plece adecă după penele ce risipise și să le adune pe toate de pe la creștini, spre a-și afla în truda aceasta alinarea sufletelului său turburat. Și porni sermanul *Crițic* cu sacul gol în spate, să adune iarăși penele ușurele. Și poate ar mai fi rătăcit și astăzi, dacă un creștin de omenie întîlnindu-l pe cale, nu i-ar fi grăit cu milă: Ci întoarce-te de unde ai pornit, *Crițic*, că fulgiu tot nu-î vei mai găsi citu-i lumea; doar văzut-am noi cu toții că-s fulgi de *ghischi* și, tu, care-ai fost dintre-ai noștri, știi bine că marfa asta de *Adivor* n'are trecere la noi și cum a fost adusă de vînt, în vînt s'a pierdut»...

Povestea e, de sigur, nostimă și drept-credinciosul abonat al revistei, care ne-a trimis-o, se jură că o știa înainte de a citi «zvonul» din *Vioța literară*. Noi însă și cetitorii noștri sîntem mulțămîniți că am aflat-o și mai tîrziu. Iar ceia ce va fi socotind, în căpețelul său de usturoi, *Crițicul*, dacă o va ceti și dumnealui, nu ne mai privește: el ne rămîne tot atît de indiferent astăzi, cînd se împodobește cu pene de *ghischi*, ca ieri, cînd purta țanțoș mîndre pene de *Paun*, ca mine, cînd va scîrții iarăși din pana-i ruginită de venin.

I. SCURTU.

TĂCERE

— Sully Prudhomme. —

Tu poți, mîndria ei, ușor s'o sperî :
Orîce mărturisire-î pedepsită ;
Mihuirea cea d'intîiî, este ursită
Să fie solul șirului durerii.

Iar de pe buze'n dorul mîngîierii,
Să fie vorba dragostei gonită.
Veî cîștiga iubirea-î nesfirșită,
Cu adîncimea tristă, a tăcerii.

Sarută-î mîna'ncet, fără'a o strînge,
Ca pe un crin ce-î gata să se rumpă
Și tremură, de-abia de l'ai atinge.

Tu, să-ți ascunzi iubirea ta curată,
Și că apropierea ei ți-e scumpă ;
Și va fi scumpă și a ta, odată.

(Din «Les vaines tendresses»).

Trad. de M. PALEOLOGU.

EVREUL RĂTĂCITOR

(DUPĂ CHR. FR. DANIEL SCHUBART)

Din muntele Carmel, din văgăună,
Eși Ahàsver. Două miș de ani sînt
De cînd aleargă prigonit prin lume.
Povara crucii cînd ducea, Isus
La ușa lui Ahàsver se opri,
Cerînd odihnă : Ahàsver gonî
Pe omul ostenit din ușa lui.
Isus căzu zdrobit de crucea grea.
Tăcu ! Al morțu înger se-arătă
Lui Ahàsver și-î spuse cu mînie :
«N'ai vrut să dai odihnă lui Isus ,
Nici tu să-n'ai odihnă de acum
În veci de veci !»

Din negrul iad un demon

Te biciuie de-acum, Ahàsver,
Din loc în loc. Tu liniște 'n mormînt
Nu veî avea, ci vecinic veî trăi !

Din muntele Carmel, din văgăună,
 Eși Ahăsver. Barba-î scuturînd
 De praț, iea din grămada cea de feste
 Un cap de mort, și îl aruncă
 De pe Carmel în vale, sfărîmîndu-l.
 «Fusesse tatăl meu acesa!» urlă
 Ahăsveros. Încă'o țeastă! Ha,
 Și încă șapte feste aruncă
 În jos, prin stînci! «Și astea-astea,» urlă
 Ahăsveros cu ochii 'nsîngerăți
 Și lucitori: «erau femeile-mi.»
 Și iarăși feste. «Astea-astea»
 Răcnește el «erau copiii mei!
 Puteau să moară. — Dară eu pribeagul
 Nu pot să mor! Osîndă 'ngrozitoare
 Atîrnă pe vecie asupra mea.

«Căzu Ierusalimul. Am vrut să mor,
 Mă aruncaî în foc. Blestemaî pe Romanî!
 Dar vai! grozavul blestem
 Mă urmărea, — și n'am murit.

«Roma, grozava, fu sfărîmată.
 Mă aruncaî supt ale ei prăbușituri,
 Dar ea se prăbuși alături!
 Neamuri născură, trăiră, muriră;
 Doar eu trăiesc și astăzi!
 M'am aruncat din vîrfuri neguroase
 În mare: dar valurile înspumate
 M'au scos la țarm. Săgeata vieșii
 M'a chinuit cu focu-i iar.
 Privii în Etna 'ngrozitorul foc
 Și m'aruncaî în adîncimea lui;
 M'am chinuit în flacări timp de-un an
 Și urletele mele au cuprins
 Întregul iad de foc. Un an întreg!
 Dar Etna mă goni din foc și mă scuipă
 Afară. Eși din cenușă; iar trăiam!

«Ardeau păduri. Nebun, eu fugii
 Acolo. De pe coama arborilor
 Coboraî văpăi
 Dar flăcările doară m'au atins
 Și nu m'au înghițit.

«Printre dușmanii omenirei am intrat,
 Am încercat să mor în luptă,
 Am mîniat și pe Galii
 Am așîțat și pe Germanii :
 Săgeți și lance se sfărîmau.
 Și săbiile Sarasiniilor
 Pe feasta mea se nîmiceau.
 Gloanțele curgeau mereu asupra mea,
 Grăunțe aruncate pe scuturi de aramă.
 Focul luptelor se 'ncolăcia
 Zadarnic în jurul meu
 Ca fulgerul în ascuns în nori.
 Zadarnic elefantul mă zdrobi ;
 În van mă lovi copita de fier
 A cailor în bătălii.
 O mină se aprinse 'n preajma mea,
 Mă aruncă departe 'n vînt.
 Asurzit căzui la pămînt și mă afla
 Printre ouse și singe
 Și printre țeste zdrobite.

Iar printre cei ce se luptau
 Am biruit pe orice uriaș ;
 Pumnul călcîului îl muiam ;
 Dintele tigrului îl zdrobeam :
 Nici lei flămînzii n'au vrut să mă sfîșie.
 M'am dus de am stat printre șerpi veninoși ;
 Grozavii balauri i-am așîțat ;
 Mă strînseseră șerpui, dar n'au mușcat !
 Și nici balaurii nu m'au mușcat !

* Atunci așîțai pe tirani,
 Spusei lui Nero: Ești un cîine !
 Și altuia : Ești an cîine !
 Și altuia : Ești un cîine !
 Și tiranii făuriră
 Chinuri grozave, dar nu m'au ucis.
 «Ha ! să nu pot să mor ! să nu pot să mor !
 Să mor și eu după atîtea dureri !
 Duc trupul de humă ! Cu musca-î de moarte !
 Cu-a morții pecete ! miros de mormînt !
 Osîndit să văd prin veacuri
 Mereu aceleași lucruri monotone !
 Și vremea, vremea flămîndă,
 Mereu născînd pe unii și înghițind pe alții !

Ha ! să nu pot să mor ! să nu pot să mor !
 O tu care ești în ceruri
 Ai poate în celatea ta
 O osîndă mai grozavă ?
 Ha : atuncea dă-mi-o pe aceea !
 Un vînt să m'arunce
 În fundul văii lui Carmel
 Să zac la picioarele-î
 Întins de tot,
 Să gîfî — și — apoi să mor !»

Urechea-î șuera ; apoi căzu
 Și noaptea se întinse, peste ochii-î,
 Un inger iar îl duse 'n vîgăună.
 Apoi rosti : «Acuma dormi, Ahûsver
 Ertat ești ; dormi, și cînd te-î deștepta
 Acelu-al cărui sînge l-ai văzut
 Curgînd pe Golgotha, va fi aici.
 Și — fi-a erta și fie.»

Trad. de LAZAR ILIESCU.

CRONICĂ

Țestîm cu bucurie pe cetitori că prietenii noștri, d.d. D. Anghel și C. Sandu-Aldea, rechiți și credincioșii colaboratori ai revistei, munca și vrednicia căroră pentru așezarea definitivă și întărirea «Sămănătorului» au fost totdeauna mult prețuite de noi, au primit de aci înaintea și sarcina de membrii ai redacției.

Cu aceiași bucurie putem afirma că toți colaboratorii de pîn' acum ai revistei noastre au făgăduit să ne sprijinească și în viitor, cu rîvnă și prietenia din trecut. — RED.

I. Teatru.

În Teatrul Național s'au făcut Duminecă seara repetițe manifestații de simpatie călduroasă d-lui Liciu, cu prilejul represintării din nou a operii lui Alecsandri *Lipitorile satelor*, în care artistul de mare talent și de tot atîta putere de muncă a reușit să ne dea o creațiune admirabil studiată în *Moise*. E adevărat că lumea de față — de și Duminecă — era puțină, dar acești puținii înțeleg de sigur mult mai bine care sînt nevoile reale ale Teatrului românesc de cît mulțimea sclivisișilor cari vin la teatru numai cînd știu că se pot desfăta în azul picanteriilor franțuzești mai subțirele ori mai grosicioare.

* Din Blaj ne scrie un prieten și colaborator al revistei că d. Zaharia Birsan a fost zilele trecute pe-acolo, cu trupa sa de diletanți : «Represintația a fost admirabilă. În Ion Nebunul din *Năpasta* dînsul și-a ajuns culmea. E

un artist în toată puterea cuvîntului și ce bine-î cădea urechii accentul acela romînesc, cînd împrejurul tău se vorbea în atîtea feluri cîți inși erau, dar nici-unul în felul cun trebuie».

II. Cărți.

E un eveniment în viața noastră literară noul volum al d-lui Ion Al. Brătescu-Voinești: *În lumea dreptății* (Iași, Editura «Vieții Romînești», pp. 284 în 8°; prețul 2 lei). Pe lângă cele mai bune bucăți publicate în volumul său dintîiu, autorul strînge în acest volum lucrările sale mai nouă și reușește a ne da un întreg armonic de mici capodopere ale nuvelii romînești moderne, capodopere prin finețea și bogăția observației psihologice, prin simplitatea clasică a caracterelor, prin acțiunea maiestru condusă, prin duioșia adînc mișcătoare pusă în tot ce scrie, prin frumusețea și tinerețea plină de vigoare a stilului. În curînd ne vom ocupa amănunțit de această carte vrednică de luarea aminte cea mai deplină.

* Ca «publicație a Ministerului Instrucțiunii și al Cultelor, cu prilejul Jubileului de 40 de ani de Domnie a M. S. Regelui Carol I», a apărut, în atelierele Socec, întîiul volum din: «*Graiul Nostru. Texte din toate părțile locuite de Romîni, publicate de I. A. Candrea, Ov. Densușianu, Th. D. Speranția*», pp. 128 în 8° mare. Autorii vreaî să dea «o iconă a graiului nostru» printr'o «colecțiune de texte», în versuri și prosă, de cuprins diferit, nu numai de literatură populară, precum «mărturisiri de-ale țărănilor despre traiul lor, păreri asupra unor lucruri care-î privesc, amintiri istorice, ș. a.», decî o culegere «în felul căreia nu s'a încercat încă la noi» și «nici în alte părți nu s'a dat ceva analog», căci «s'a adunat, e adevărat, în Franța, Italia și alte cîteva țări specimene de limbă din diferite dialecte, dar fără să se caute o mai mare varietate de texte». Într'adevăr, momentul acesta este cel mai însemnat în gîndul autorilor și, cînd colecția va fi săvîrșită, el va hotărî în mare parte valoarea întreprinderii. Firește, textele vor trebui alese cu toată înțelegerea, cu toată răbdarea și cu toată cinstea și dragostea de graiul și de sufletul țărănimii care li s'a încredințat autorilor spre studiu, pentru toți Romîni, de către Ministerul Instrucției Publice și pe cheltuiala lui. E foarte îmbucurătoare, din acest punct de vedere, mărturisirea din *Prefață*, pe care și-o însușește și d. Ov. Densușianu, neprietenul mînios din *Viața nouă* al țărănilor, și care constată că «în cîteva cuvinte țăranul știe să-și spuie suferințele și să caracterizeze situațiunile».

În volumul d'întîiu, culegătorii ne dau diferite texte de povești, versuri, amintiri istorice, informații și păreri asupra sorții țărănești, «culese în general de la persoane neștiutoare de carte, de la bătrîni care, cum se știe, au păstrat graiul mai puțin influențat de cuvintele nouă»; pentru precisiunea fonetică s'a întrebuițat la transcriere numai cîteva semne în afară de cele obicînuite. Pentru fiecare text sînt arătate localitatea, numele și vîrsta persoanei care a spus textul. Culegerea ne dă probe de grai din Mehedinți, Gorj, Vilcea, Dolj, Romanați, Argeș, Muscel și Dimbovița. Exactitatea cu-

legerii și transcrierii vor fi îndeajuns garantate prin numele d-lor Ovid Densusianu, cea d'întîi autoritate filologică a noastră, I. A. Candrea, un filolog de asemenea foarte bine pregătit și Th. D. Speranția, care va fi contribuit de sigur cu priceperea în ale graiului popular pe care l-a prins fidel în anecdotele sale. Textele sînt norocos alese; numai unele, fără nici un element caracteristic, puteau îngădui locul altora, mai potrivite. Pentru cele d'întîi, care sînt mai numeroase, culegătorii au dreptate să spună că «pot fi socotite ca documente sufletești, culturale și, în parte, istorice, așa că colecțiunea nu va avea numai interes lingvistic». Folcloriștii, filologii, scriitorii și pe alocurea chiar aceia dintre oamenii politici, cari țin să fie serios informați asupra vieții noastre publice și nu disprețuesc literatura isvoarelor curate care le poate sta la îndemînă, toți aceștia vor întrebuița culegerea d-lor I. A. Candrea, Ovid Densusianu și Th. D. Speranția cu folos și plăcere. Folcloriștilor și scriitorilor le recomandăm îndeosebi citeva balade populare interesante, iar politicianilor — acelora cari nu citesc decît gazetele partidului și cele «independente» — le atragem prea cinstita luare aminte asupra osindei strajnice pe care un țăran din Dolj o rostește asupra lor și a «oamenilor străini» [străini], de cari «sîntem străintorați toată Romîniiu». Acest înțelept țăran — un al doilea Moș Ion Roată — are la sfîrșit și o tăioasă cugutare politică, scoasă din adîncurile vieții noastre publice; iată-o, ca motto pentru multe și pentru mulți: «*Statu ar fi bun, dar sin căpăi care mînîncă*».

Nu mai e'un singur lucru din valoroasa carte a d-lor Candrea, Densusianu și Speranția, nu ne putem împăca: e graiul în care e scrisă prefața. Reproducem, ca să nu fim bănuți de răntate două frase :

«Pentru-că în anul acesta se sărbătoresc evenimente însemnate din istoria noastră și s'a căutat să se înfățișeze viața trecută și de azi a poporului, d. Ministru Vlădescu a avut frumoasa idee să se dea și o icoană a graiului nostru etc.», iar mai jos:

«Dacă din unele părți ale domeniului nostru lingvistic se tipăresc mai puține texte decît altele, aceasta se datorește întîi împrejurării că nu s'a crezut necesar să se dea o extensiune prea mare regiunilor în care se vorbește...» etc.

Să se îngăduie să se spună că se putea să se găsiască un stil ceva mai fericit ca să se exprime ceea ce se zice «Graiul nostru»... Ori nu se cade să se facă această modestă observație din partea unui informator care se socotește a se fi purtat obiectiv?..

* Cartea d-lui dr. G. Aléxici care tratează în nemțește istoria literaturii romînești — «*Geschichte der rumänischen Litteratur*», Leipzig, Editura C. F. Amelung, pp. 196 în 8' — trebuie să fie primită cu cea mai neplăcută uimire și mai mult cu osîndă de știința obiectivă, de publicul romînesc și de toți doritorii de cărți informative temeinice, lipsite de tendinți ascunse. Față cu modesta, dar cinstita sa carte ungurească asupra literaturii noastre, această nouă lucrare a d-lui Alexici — care apare mai tîrziu și trebuia să fie superioară — este cu totul inferioară. Punctele de orientare generală sînt superficiale, false și chiar tendențioase, informațiile asupra literaturii moderne sînt pătate de greșeli de necrezut și unele reserve, care n'au fost observate

în cartea ungurească, daū de bănuīt. Am avut sinceritatea și poate curajul să ne spunem părerea bună despre cartea ungurească și ne pare foarte rău că nu putem spune aceleași vorbe plăcute despre ediția germană, ceea ce se va dovedi cu prisos cînd vom reveni asupra acestei opere mai mult regretabile decît folositoare.

III. Reviste.

Cele mai nouă numere al revistei politice *Neamul românesc* sporesc prețiosul material politic, cultural și social, pe care îl primește cu atîta folos orice Român de bine din articolele puternice și informațiile îmbielșugate care nu lipsesc nici-odată acestui organ. În nr. 49, d. C. Ioanin, propagatorul neobosit al ideii *Olimpicilor romînești*, lămurește în amănuntele-ī de organizare morală și materială planul său fericit, făcînd propuneri excelente și realizabile. D. N. Iorga, alarmat cu tot dreptul de nesfirșitele necuviințe și insulte ce se petrec fără rușine și fără pedeapsă în viața noastră publică, pe toate tărîmurile ei, și în ochii lumii și într'ascuns, bizantinește, — ajunge la gîndul bun de-a se întemeia de către oamenii perfect onești, oricînd și față de oricine, o «*Ligă a demnității personale*», o «*ligă împotriva mojiției*». Noi, cei grupați în jurul acestei reviste, cari am avut și avem de îndurat atîtea mojiții chiar în acest pacinic și curat ogor al muncii literare, sîntem cei dintiū cari aprobăm din tot sufletul propunerea d-lui Iorga și cari am fi bucuroși să ne înscriem într'o Ligă împotriva nevredniciilor ome-nești, a căreia realizare cît mai grabnică ar fi un pas voinicesc spre rezolvirea problemei de civilizare sufletească a surtucarilor, a celor de la suprafața neamului nostru, căci milioanele din adîncurile lui, acei cinstiți țărani și muncitori de tot soiul sînt cuvincioși și omenoși din fire. În nr. 50 al revistei, d. N. Iorga face cîteva observații pe cit de categorice, pe atît de judicioase despre «*noul partid țărănesc*» pe care vreaū să-l întemeieze, cu gînduri nu toc-mai limpezi, o seamă de oameni grupați în jurul «*Gazetei țeranilor*» și con-duși, pare-se de d. V. M. Kogălniceanu. D. G. Murgoci, harnicul geolog, călător cu dor de știință stoarsă de-a dreptul din izvoare și scriitor cu mare dragoste de neamul său, publică lucruri nouă și foarte interesante despre *Romîni din Serbia*, pe unde a umblat vara trecută. În nr. 51, d. A. C. Cuza, încăruntit, dar vigurosul om de știință solidă, cugetătorul politic oțelit, retras acum în cuprinzătorul și strîns închegatul său sistem de idei romî-nești, luptătorul dîrz, răbdător și generos pentru îndreptarea vieții noastre publice, scriitorul luminos și clasic prin stilu-ī de cristal și prin cugeterea-ī sobră, publică un articol admirabil despre *Universitățile noastre și îndrumarea culturii romîne*, ca un epilog demn și senin la polemica în care voia să-l încilciască—și a reușit să se încurce singur — un coleg. al d-sale din Iași, d. Bujor, om de știință solidă și dînsul, precum o spun cei competenți, dar fundamental greșit în speculațiile sale internaționale de liber cugetător «*modern*». Un duios necrolog, o caracterizare foarte dreaptă din pana d-lui Iorga ni arată cine a fost răposatul dascăl D. A. Laurian.

Într'un alt articol, scurt și presărat cu impresii hazlii despre unii oameni politici, d. Iorga apreciază cele două concerte ale cîntăreților brașoveni. În cel din urmă număr al revistei, d. Iorga are un strigăt de durere și de minie cutremurător împotriva «*Fanarioșilor celor mari*» și a purtării lor de intrigă politice chiar și în zilele grele ale suferințelor M. S. Regelui și un alt articol despre evenimentul cultural al deschiderii tipografeii românești de cărți bisericești în țara fraților basarabeni. Acest număr încheie volumul întiiu— de 6 luni de traiu — al revistei care împlinește o mare lipsă în presa noastră politică și prin vrednicia întemeietorului a devenit astăzi hrană nelipsită în ale cugetării și simțirii politice românești, pentru cetitorii cu dreaptă judecată și cu suflet drept. Noi dorim revistei *Neamul românesc* cea mai întinsă răspîndire în viitor și viață fără sfîrșit, iar conducătorului și colaboratorilor săi toată mulțămirea de care trebuie să se învrednicească munca harnică și cinstită pentru neam.

* După o întîrziere de două luni, revista *Luceafărul* apare cu întiiul său număr scos la Sibiiu, în vechia tipografie săsească a lui Krafft, de unde ieșiră de zeci de ani multe din cărțile și revistele ardelene. Numărul se înfățișează în aceleași condiții tehnice favorabile și are un cuprins bogat. Ni se dau poezii frumoase de d-șoara M. Cunțan, d. O. Goga (reproducerea strălucitoare a poeziei *O rază* din «*Viața românească*», închinare adusă de poet miresei sale), o traducere foarte bună a d-lui I. Borcia după Goethe, *Ifigenia în Taurida*, o povestire mai mare a d-lui I. Agîrbiceanu, a treia Scrisoare din București (despre *Congresul literar internațional*) a d-lui G. Bogdan-Duică, plină de observații critice prețioase; un articol-program al d-lui Oct. C. Tăz-lăuanu despre viitoarea acrivitate a revistei, etc. Ilustrațiile sînt de toată frumuseța: cîteva ne dau scene de la înmormîntarea viteazului revoluționar Axente Severu, două ne dau vederi de pe valea Argeșului, iar pe-o pagină specială ni se dau chipurile poetului Goga, al miresei sale și al nașilor d-na și d. Al. Vlahuță. Alături, un articol serbătoresc (despre cununia poetului și petrecerea în Ardeal a d-lui Vlahuță), încins în alese flori de stil, culese de «cei robiți de pravila frumosului», pentru «starețul poeziei românești». E vrednică de toată lauda lumii noastre literare fapta nobilă a d-lui O. Goga care, drept răscumpărare a obicinuitelor invitații la nuntă, a pus la dispoziția revistei suma de 100 coroane ca premiu pentru cea mai bună povestire sau poezie ce se va trimite *Luceafărului* până la 1 Ianuarie v. 1907. Se vor preferi bucățile cu subiecte din viața Romînilor de dincolo.

* *Revista politică și literară* din Blaj se prezintă în condiții tot mai bune și merită toată încurajarea publicului nostru cetitor. Nr. 3 publică în frunte un articol social remarcabil al d-lui dr. A. Bunea, despre cauzele emigrării Romînilor ardeleni în America. Autorul, care este astăzi cel mai de seamă cărturar romîn de dincolo, dezvăluie cu mină sigură și îndrăzneță păcatele vieții sociale de acolo și atribuie o vină pentru emigrări și băncilor romine. Editorul revistei, d. I. B. Hodoș, directorul băncii *Patria*, combate această părere în acelaș număr. Articolul d-lui Bunea va provoca, probabil, o dis-

cuție mare de aci încolo, care spre lămurirea lucrurilor va fi numai de folos, dacă se va purta cu obiectivitatea și demnitatea de care sînt stăpîniți d-nii Bunea și Hodoș. D. dr. C. Maniu face, într'un articol bine gîndit, critica filosofică a sistemului de guvernare din Ungaria. D. St. O. Iosif are un sonet din ciclul sonetelor sale istorice, d. Al. Lapădatu dă la iveală un *memoriu al lui Damaschin Bojinea* despre *Starea și reorganizarea învățămîntului public la Moldova*, la 1849, lămurindu-l cu informațiile necesare. Sînt vrednice de citit și impresiile din România ale d-lui Al. Ciura, scrise cu darul observației poetice a oamenilor și lucrurilor. Productivul novelist d. I. Agîrbiceanu are și aici o povestire (*O Escursie*), d. M. Strajan dă un fragment asupra filosofiei lui Schopenhauer. Mai însemnăm o poesie de Dafin, o schiță de A. Melin, un articol de d. Slăvescu, despre inaugurarea statuei lui Alexandri la Iași, cronica artistică de la București a d-lui L. Rusu, și cronica politică a d-lui A. Ciato, prim-redactorul revistei. Este, prin urmare, un număr foarte bogat și interesant, care credem că va dumeri și pe confrății și prietenii de la *Luceafărul* asupra bunului drept de existență al noiei reviste.

* Înregistrăm cu deosebită plăcere numărul dublu al revistei *Ramuri* din Craiova, care e condusă cu pricepere și entuziasm. Articolul d-lui N. Bănescu, schițele d-lor I. Agîrbiceanu și I. Boteni, poeziile d-lor Vulovicî, St. Braborescu, Dafini precum și contribuiriile celorlalți colaboratori, mai tineri, îndreptătesc interesul tot mai viu ce se arată prietenilor craioveni în cercurile literare.

IV. Ziare.

În *Unirea*, nr. 47, d. dr. A. Bunea continuă critica, sprijinită pe tari dovezî istorice și pe argumente logice convingătoare, a cărții vicarului V. Mangra de la Oradea asupra *Mitropolitului Sava Brancovicî*.

* În *Gazeta Transilvaniei*, un tînăr și destoinic cercetător, d. Sever Dan dă o serie de comunicări deosebit de interesante din *memoriile inedite*, păstrate la Academia Romînă, ale preotului *Nistor Socaciu* din comuna Biscaria, în versuri politice, despre revoluția din 1848.

* *Răvașul* din Cluj, n-rile 43—48, dă chipul vechei case parohiale din Cluj și discursul de adevărat păstor sufletesc pe care protopopul dr. Dăianu l-a rostit în sinodul protopopesesc, la 7 Noemvrie.

* *Cronica israelită*, organul sionist pe care sperăm să nu-l mai pomenim în revista noastră, se grăbește a reproduce cu onoruri articolul grandomaniac al d-lui I. Chendi împotriva d-lui N. Iorga. Știm că această «cronică israelită» poartă d-lui Chendi o dragoste caracteristică de cînd cu faimoasele foiletoane despre origina (*semită*!) a lui Alexandri. Să fie afinitate electivă sau numai alianță... israelită?

* Ziarele *Adevărul* și *Dimineața* vestesc un bal — mascat? — în sala Băilor Eforiei, cu «dansuri naționale, echilibristică [politică!] și salturi mortale», — toate «supt patronajul d-lui C. Mille». Reprezințația promite a fi delicioasă!

Sc.